

N:o 12.

Ank. till Riksd. kansli den 10 maj 1889, kl. 7 e. m.

Memorial, i fråga om ändringar i gällande reglemente för riksbankens styrelse och förvaltning.

Sedan bankoutskottet numera genomgått och granskat det för riksbankens styrelse och förvaltning gällande reglemente, har utskottet ansett sig böra hos Riksdagen göra framställning om nedannämnda ändringar och tillägg i samma reglemente.

Hvad härvid först beträffar de i § 4 sista punkten intagna bestämmelser om användande af 1,500,000 kronor af de reserverade medlen till uppförande af nybyggnad för riksbankens hufvudkontor, erfordra dessa bestämmelser ändring sedan, på grund af beslut vid 1888 års riksdag om bildande af en så kallad byggnadsfond af de medel, som anvisats för nytt riksdags- och riksbankshus m. m., berörda belopp blifvit i slutet af sistlidet år af riksbanken för ändamålet utbetaladt; till följd hvaraf utskottet hemställer,

1:o

att sista stycket i § 4 af bankoreglementet må erhålla följande lydelse:

Nuvarande lydelse:

<p>Det kapitalöfverskott, riksbanken utöfver grundfonden och reservfonden eger, må vid bokslutet föras såsom reserverade medel, dock att af dessa medel, uppgående till 6,769,776 kronor 27 öre, ett belopp af intill 1,500,000 kronor må användas i och för uppförande af nybyggnad för riksbankens hufvudkontor.</p>	<p>Det kapitalöfverskott, riksbanken utöfver grundfonden och reservfonden eger, må vid bokslut föras såsom reserverade medel.</p>
--	---

Vid de inspektioner, som enligt uppdrag af fullmäktige verkstälts å sådana vågar, hvilka inrättats i och för belåning i riksbanken af å dem upplagda jerneffekter, har framhållits, hurusom gällande förbud att utan föregående formlig relax utbyta pantobjekt i praxis visat sig medföra afsevärda svårigheter af sådan art, att förbudets stränga upprätthållande vore så godt som omöjligt, grundadt som det vore på gällande bestämmelser dels i 36 § 4 mom. konkurslagen derom, att om under de sista 30 dagarne före början af konkurs pant af gäldenären lemnats för skuld, vid hvars tillkomst sådan säkerhet ej varit betingad, pantsättningen är utan verkan, och dels i handelsbalken kap. 10, der, beträffande lös pant, sådana stadganden lemnats, att af dem panträtten framstår såsom häftande vid allenast de pantobjekt (tackjernsgaltar, spiklådor, plåtklofvar o. s. v.), som ursprungligen lemnats panthafvaren eller hans ombud i handom. — Med förmälan att fullmäktige, utom hvad de af senaste inspektionsberättelse inhemtat, äfven på annan väg genom enskilda meddelanden från vederbörande låntagare fått bekräftelse på det i berättelsen antydda förhållande att, till följd af tvingande omständigheter, som föranledas af affärsutvecklingens gång, utbyten af pantobjekt faktiskt ega rum utan hinder af förbudet, hafva fullmäktige därför i en till utskottet ingifven skrift förklarat sig anse det vara af vigt att, då väl för närvarande det icke kan ifrågakomma att riksbanken skulle upphöra med utlåning mot pant af jern å enskilda vågar, åstadkomma en sådan förändring i nu bestämda vilkor för denna utlåning, att något större frihet i ofvan angifna afseende blefve låntagarne beredd.

I sådant afseende hafva fullmäktige, hvad bankoreglementet angår, för sin del funnit annan ändring icke behöfvas än borttagande ur det-samma af det i § 30 mom. 1 införda stadgandet derom, att panten skall angifvas med sådana kännetecken, att den kan från andra upplag å platsen skiljas, med undantag allenast hvad angår Göteborgs våg. Ifrågavarande stadgande saknar, så vidt det afser stadsvågarna i allmänhet, all verklig betydelse, i det att de för dessa vågar meddelade föreskrifter finnas intagna i särskilda, mestadels på 1700-talet tillkomna, af Kongl. Maj:t och Rikets Ständer beslutade författningar, hvilka fortfarande ega gällande kraft och icke kunna ensidigt ändras genom stad-ganden i bankoreglementet. Hvad åter de enskilda vågarne beträffar, är den nu åsyftade bestämmelsen om särskiljande af der upplagda jern-effekter ett hinder för genomförande af den förändring, som fullmäktige ansett böra vidtagas.

Möjligheten för riksbanken att kunna medgifva den större frihet i fråga om utbyten af pantobjekt mot andra af samma slag, som från låntagarnes sida är önskelig, beror, på sätt fullmäktige meddelat, derpå att riksbanken vid de särskilda bruken har åt sig upplåtna vissa af-stängda platser, der pantobjekten förvaras. Om därför vederbörande låntagare vid erhållande af lån mot pant af jern å enskild våg pant-förskrefve ej mindre det belopp jernvaror, som till ämne, sort och vikt i attesterna beskrifves, än äfven derutöfver samtliga honom tillhöriga jerneffekter, hvilka vid skuldens tillkomst finnas å vågen eller före skuldens infriande der inläggas, skulle ingen våda för riksbanken kunna uppstå deraf att, när panträkten kunde behöfva göras gällande, pant-objekten befunnes vara andra än de ursprungligen inlagda, ehuru af samma slag som dessa. Riksbanken har egentligen intet intresse här-tinnan, men väl deri att uppgifven *quantitet* af hvarje belånad jernsort finnes å vågen. Genom pantförskrifning af allt det jern, som faktiskt finnes å vågen, synes all erforderlig trygghet varda banken beredd, på samma gång som möjlighet uppstår för bankens låntagare att vinna en af dem eftersträfvad och som det vill synas outhärlig förmån.

På grund af hvad fullmäktige sålunda anfört, och då derjemte ifråga-varande moment i rent formelt hänseende lemna rum för åtskilliga anmärkningar och, äfven utan afseende på ofvan antydda ändring i sak, synes böra erhålla förändrad redaktion, har utskottet, i enlighet med hvad fullmäktige hemställt, funnit skäl föreslå,

2:o

att § 30 mom. 1 i bankoreglementet måtte erhålla följande förändrade lydelse.

Nuvarande lydelse:

Utlåning sker mot lånesökandes förbindelse och pant enligt medföljande, på riksbankens hufvudkontor eller vederbörande afdelningskontor öfverlåtet upplagsbevis å smidt eller valsadt jern, jernmanufaktur, tackjern, stål, koppar, messing, alun och bly af svensk tillverkning, liggande å våg eller eljest under sådana kontroller med afseende på de upplagda effekternas behöriga förvarande, som fullmäktige finna ändamålsenliga och för riksbankens säkerhet behöfliga; panten upptagas till ämne, sort och vigt, med sådana kännetecken, att den kan från andra upplag å platsen skiljas; dock att uti upplagsbevis från Göteborgs våg panten, så vidt den icke består af tackjern, endast upptages till ämne, sort och vigt.

Utlåning sker mot lånesökandes förbindelse och pant af tackjern, smidt eller valsadt jern, jernmanufaktur, stål, koppar, messing, alun och bly af svensk tillverkning, liggande å våg eller eljest under sådana kontroller med afseende på de upplagda effekternas behöriga förvarande, som fullmäktige finna ändamålsenliga och för riksbankens säkerhet behöfliga.

Panten skall i vågattest, som hör vara utstald till eller öfverlåten å riksbankens hufvudkontor eller vederbörande afdelningskontor, upptagas och beskrivas till ämne, sort och vigt.

Sedan, enligt beslut vid 1888 års riksdag, det enda då kvarvarande lånet från den så kallade statslånefonden blifvit afskrifvet och, efter

hvad utskottet af fullmäktiges protokoll inhemtat, sammanfattad redogörelse öfver inkomster samt utgifter och förluster i och för denna fond under sistlidne juni månad blifvit jemlikt föreskrift i bankoreglementet till Kongl. Maj:t af fullmäktige afgifven, har, då bestämmelser i reglementet angående berörda statslån ej äro vidare behöfliga, utskottet skolat hemställa,

3:o

att mom. 3 af § 39 i bankoreglementet, innefattande föreskrifter i fråga om den numera avslutade utredningen af statslånefondens återstående fordringar, måtte ur reglementet utgå.

Vid granskning af fullmäktiges protokoll har utskottet funnit att i afseende å godtgörelse till fullmäktig, som jemlikt § 51 i reglementet utses att verkställa inventering och undersökning vid afdelningskontor, under senare tider förfarits efter olika grunder, i det att dels afgifvits räkning å kostnaderna i och för dylik förrättning, affattad i enlighet med bestämmelserna i 3:dje klassen af gällande resereglemente, dels å andra sidan, då sådan räkning ej lemnats, fullmäktige efter erhållen del af vederbörande inspektionsberättelse bestämt ett visst jemnadt belopp såsom ersättning för uppdraget i fråga. Då i reglementet ej finnes något stadgande i ämnet, och då utskottet för sin del anser, att, när fråga är om någon riksbankens styrelse tillhörande person, särskildt arfvode för omförmälda slags uppdrag ej bör ifrågakomma, samt det derjemte vill synas lämpligare, att i förevarande hänseende en viss föreskrift meddelas, än att ersättningen skall blifva beroende derpå huru vida räkning afgifves eller om uppdraget verkställles af deputerad eller annan fullmäktig, har utskottet, med antagande att det i visst afseende jemväl för fullmäktige vore till fördel att bestämmelse härutinnan i reglementet intoges, funnit anledning föreslå,

4:o

att till § 51 i reglementet fogas följande tillägg.

Nuvarande lydelse:

Fullmäktige äro berättigade att när som helst, — — — vid afdelningsgenom ombud, utsedt inom kontoren.

Nuvarande lydelse:

eller utom fullmäktige, anställa inventering och undersökning vid afdelningskontoren.

För dylik förrättning, som verkställes af fullmäktig i riksbanken, utgår ej särskildt arvode, utan endast rese- och traktamentsersättning, beräknad enligt 3:dje klassen af gällande rese-reglemente. Till annat ombud lemnas godtgörelse efter bestämmande af fullmäktige.

Sedan, enligt hvad utskottet inhemtat, statsutskottet beslutit att vid afgifvande af förslag till nytt reglemente för riksgäldskontoret hemställa om införande i detsamma af en paragraf, innefattande redogörelse angående tillkomsten af den jemlikt beslut vid 1888 års riksdag bildade byggnadsfonden för riksdags- och riksbankshus äfvensom uppgift å beloppet af samma fond samt föreskrift för fullmäktige i nämnda kontor att jemte fullmäktige i riksbanken förränta de fonden tillhörande medel, har bankoutskottet, som, då riksbanken till berörda fond bidragit med ett redan af densamma utbetaldt kapitalbelopp af 1,755,000 kronor, lika med statsutskottet ansett att riksbankens fullmäktige böra i förvaltningen af fonden deltaga och bestämmelse derom äfven i bankoreglementet intagas, funnit sig af sådan anledning böra hemställa,

5:o

att vid slutet af § 58 i bankoreglementet, som innefattar uppgift om särskilda fullmäktige meddelade uppdrag, måtte fogas följande tillägg:

Derjemte och i afseende å den jemlikt beslut vid 1888 års riksdag bildade, till riksgäldskontoret öfverlemnade och i dess reglemente närmare omförmälda »byggnadsfond för riksdags- och riksbankshus» åligger det fullmäktige i riksbanken att jemte fullmäktige i

riksgäldskontoret förränta de denna fond tillhörande medel i den mån de icke i följd af Riksdagens beslut från fonden uttagas.

I fråga om ombudsmansbefattningarna vid afdelningskontoren utom dem i Göteborg och Malmö hafva fullmäktige hos utskottet anfört följande: »Vid genomförande af den reglering i afseende å landtstatens tjänstemäns aflöningsförmåner, som, jemlikt Riksdagens beslut, vidtagits, har bland annat förordnats, att med ordinarie tjänstebefattning ej får förenas annan tjänst på rikets eller Riksdagens stat. Enligt bestämmelserna i § 73 af bankoreglementet finnes deremot från riksbankens sida ej ovillkorligt förbud för tjänstemännen vid de mindre afdelningskontoren att innehafva eller emottaga annan tjänstebefattning utom riksbanken. Utan tvifvel har ock, hvad beträffar ombudsmännen vid samma kontor, deras aflöning, som utgör i ett för allt 500 kronor för ombudsmannen vid kontoret i Visby och för hvardera af öfriga ifrågavarande ombudsmän 800 kronor för år, blifvit bestämd, med hänsyn dertill, att innehafvarne af berörda befattningar kunde genom bestridande samtidigt af annan tjänst förskaffa sig erforderliga inkomster.

Riksdagens ofvannämnda beslut kan emellertid lätteligen föranleda dertill, att det för riksbanken blifver förenadt med stor svårighet och till och med kan varda omöjligt att till ombudsmansbefattningarna med de för desamma nu anvisade aflöningsförmåner erhålla lämplig person, som med duglighet i öfrigt äfven förenar någon erfarenhet i juridiska frågor; och då fullmäktige sakna skäl föreslå förhöjning uti ifrågavarande ombudsmäns aflöning till sådant belopp, att densamma kan anses skälig för en tjänsteman, som skall uteslutande egna sig åt *en* befattning, hafva fullmäktige, närmast med föranledande deraf att nyligen ombudsmannen vid afdelningskontoret i Vexjö, hvilken är ordinarie länsnotarie, endast på grund af berörda stadgande nödgats begära entledigande från sin anställning i riksbanken, funnit åtgärd i anledning af dessa förhållanden böra vidtagas och i sådant hänseende tänkt sig att omförmälda olägenheter kunde i väsentlig mån afhjelpas, om fullmäktige egde rätt att, när omständigheterna dertill föranleda, kunna besluta om uppehållande endast på förordnande tillsvidare af dylik befattning.»

Vid pröfning af denna framställning och det förslag till tillägg i bankoreglementets 68 §, som fullmäktige i ofvanberörda syfte tillika

afgifvit, har utskottet funnit talande skäl anförda för beredande af handlingsfrihet för fullmäktige uti ifrågavarande hänseende, men ansett riktigare och lämpligare att det afsedda tillägget i reglementet infördes i § 70, som innehåller föreskrift om åtgärder för tillsättning af tjenster, och hemställer därför,

6:o

att till § 70 mom. 1 måtte fogas ett tillägg, så lydande:

I afseende å ombudsmansbefattningarna vid afdelningskontoren, med undantag af dem i Göteborg och Malmö, ega fullmäktige, då omständigheterna dertill föranleda, låta med åtgärder för tillsättning å ordinarie stat af sådan befattning anstå och i enlighet dermed bestämma, att dylik tjenst må bestridas på förordnande tills vidare.

Med anledning af Riksdagens beslut om inrättande under innevarande år i staden Karlstad af ett afdelningskontor af riksbanken för Vermlands län samt det fullmäktige dervid lemnade bemyndigande att bestämma vilkor och föreskrifter i afseende å det blifvande kontorets lånerörelse, får utskottet, i enlighet med hvad förut i dylika fall blifvit föreslaget och stadgadt, hemställa,

7:o

att i slutet af bankoreglementet må införas följande stadgande:

Riksdagen har jemte ofvanstående reglemente beslutat:

a) att i staden Karlstad skall under innevarande år inrättas ett afdelningskontor af Riksbanken för Vermlands län under de vilkor och bestämmelser i afseende på lånerörelsen, som fullmäktige på grund af bemyndigande af 1887 års Riksdag föreskrifvit för afdelningskontoret i Kalmar;

b) att det må ankomma på fullmäktige att till bedrivande af kontorets lånerörelse anvisa de belopp, fullmäktige må finna lämpliga; och

e) att fullmäktige, tills vidare och intill dess Riksdagen annorlunda beslutar, må ej mindre bestämma af huru stort antal ledamöter styrelsen för afdelningskontoret i Karlstad skall utgöras, än äfven utse dessa ledamöter, förordna om styrelsens verksamhet och sättet för dennas utöfvande samt bestämma arfyoden för styrelsen, äfvensom besluta om tjänstemännens antagande, göromål och aflöning samt i öfrigt vidtaga alla erforderliga åtgärder för kontorets öppnande så fort ske kan.

Under förutsättning af bifall till hvad utskottet sålunda i föregående punkt föreslagit, hemställer utskottet derjemte:

8:o

att till bankoreglementets 25 § i hvilken bestämmelser om hvar och ett af de nuvarande riksbankskontorens distrikt finnas meddelade, måtte fogas en not af följande lydelse:

Förestående distriktsindelning kommer i och med öppnandet af det utaf 1889 års Riksdag beslutade afdelningskontoret i Karlstad att undergå den förändring, som af stadgandena i slutet af detta reglemente föranledes; och

9:o

att till rubriken af bankoreglementets 4:de afdelning, innehållande stadganden om styrelserna vid afdelningskontoren, måtte fogas en not, så lydande:

I afseende å det af 1889 års Riksdag beslutade afdelningskontoret i Karlstad hänvisas till de i slutet af detta reglemente omförmälda stadganden.

Stockholm den 10 maj 1889.

På utskottets vägnar:

G. S. ÅKERHIELM.